

رابطه بین معنویت در محیط کار، به عنوان یک مؤلفه اخلاقی، و کار تیمی

سیما علیزاده*

گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران/ ایران

(تاریخ دریافت: 95/9/20، تاریخ پذیرش: 95/11/16)

چکیده

زمینه: با توجه به اهمیت و نقشی که معنویت در زندگی انسان و سازمان‌ها و بالندگی اخلاقی دارد، امروزه توجه به معنویت در راستای محیط کاری سوق داده شده است. بنابراین؛ پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین معنویت در محیط کار و کار تیمی در میان کارکنان و پرستاران بیمارستان امام خمینی (ره) شهرستان ارومیه انجام شده است.

روش: روش تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ی کارکنان و پرستاران بیمارستان امام خمینی شهر ارومیه در سال 94 بود که از میان آنها 96 نفر (51 نفر پرستار و 45 نفر کارکنان) به وسیله روش نمونه‌گیری طبقه متناسب با حجم به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌های پژوهش از طریق دو پرسشنامه استاندارد معنویت در محیط کار و کار تیمی جمع‌آوری و به وسیله نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آزمون آماری رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: بین معنویت در محیط کار با کار تیمی ارتباط مثبت و معنی‌دار وجود دارد. همچنین ابعاد کار با معنا، احساس یکپارچگی و همسویی با ارزش‌های سازمان می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه‌های تعهد، اعتماد، مسئولیت‌پذیری، برخورد سازنده و هدفمندی را پیش‌بینی کنند.

نتیجه‌گیری: وجود معنویت در محیط کار باعث افزایش تعهد و اعتماد در میان کارکنان و پرستاران شده و حس مسئولیت‌پذیری در آنان را بالا می‌برد. همچنین باعث می‌شود که کارکنان و پرستاران هدفمند در فعالیتهای گروهی شرکت کنند و با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

کلید واژگان: اخلاق، معنویت در محیط کار، کار تیمی

سرآغاز

امروزه سازمان‌ها در شرایط محیطی قرار دارند که باید به طور فزاینده ای در تلاش باشند تا با تغییرات رخ داده در محیط همراه شوند و در نتیجه آنها بخش عظیمی از تلاش خود را به کوشش در جهت وجوه متمایز کننده ای متمرکز کنند. به این ترتیب که برخی سازمان‌ها به این واقعیت رسیده‌اند که تغییر در تمرکزشان به سمت کارکنان می‌تواند یک استراتژی خوب در ترکیب سازمان باشد⁽¹⁾. شماری از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ضرورت ارائه پارادایم¹ جدیدی برای کار در سازمان با رویکردی تلفیق زندگی شخصی و زندگی کاری رو به افزایش است⁽²⁾. نیازهای کارکنان به لحاظ نوع و حجم تغییر یافته است و سازمان‌های کنونی در صورتی می‌توانند موفق باشند که به نیازهای زیستی، اجتماعی، روانی و معنوی کارکنان پاسخگو باشند. معنویت در محیط کار² دربرگیرنده مفاهیمی چون سلامت، شادکامی، فروتنی، صداقت، رستگاری، موفقیت و ارضای انجام کار برای کارکنان و سازمان است⁽³⁾.

و برای سازمان در محل کار مزایای فراوانی دارد، مزایای که سازمان با بهره‌گیری از آنها به بهبود بهره‌وری و افزایش عملکرد و بهبود شاخص‌های مالی خود می‌پردازد⁽⁴⁾. مهم‌تر از همه معنویت در محیط کار می‌تواند برای سازمان‌ها انسانیت، برای اجتماع فعالیت و برای محیط مسئولیت به ارمغان آورد. در بسیاری از سازمان‌های امروزی، افراد تنها بازوها و مغزهای خود را به کار می‌گیرند و نه روح خود را. هنگامی که سازمان‌ها بهتر کار می‌کنند، مدیران توانایی بیشتری برای بهبود شرایط کاری کارکنان، کیفیت زندگی مشتریان و جامعه پیدا می‌کنند. در مقابل اگر سازمان‌ها ضعیف اداره شوند و تنها بر بقای مادی خود تاکید داشته باشند، تحقق لذت و شادی معنوی³ و کار با مفهوم برای کارکنان به سادگی رخ نمی‌دهد⁽⁵⁾. بنابراین پرداختن به معنویت در محیط کار می‌تواند به مثابه پرتاب نوری در مسائل مدیریتی و روند رهبری در محل کار و سازمان باشد. در این زمینه پژوهشگری اعتقاد دارد که مطالعه معنویت در محل کار تحریک‌آمیز است و پژوهش در زمینه آن

* نویسنده مسؤول؛ نشانی الکترونیکی: alizadeh221 @ pnu.ac.ir

می‌تواند راهگشای بعدی جدید در مسائل مدیریتی باشد(6). از طرف دیگر مفهومی که می‌تواند بیانگر تغییر تمرکز سازمان‌ها به سوی افراد باشد، مفهوم کار تیمی⁴ است. در واقع با توجه به ضرورت انطباق با تغییرات محیطی و اذعان به اینکه بسیاری از فعالیت‌های پیچیده و تخصصی در سازمان‌ها خارج از طاقت روال معمول و کار فردی است، باعث گردیده که سازمان‌ها به مفهوم جدیدی به نام کار تیمی روی آورند. بسیاری از فعالیت‌های امروزی سازمان‌ها در حدی از پیچیدگی و گستردگی قرار دارند که افراد نمی‌توانند همچون گذشته با تکیه بر فعالیت‌های فردی، به انجام موفق این امور در سازمان نائل گردند. لذا مدیران به تدریج به این نتیجه رسیده‌اند که برای اجرای فعالیت‌های پیچیده سازمان، نیازمند کارکنانی هستند که در قالب تیم‌های چند نفره با تخصص‌های مکمل، در جهت پیشبرد اهداف سازمان عمل کنند(7,8). این موضوع بخصوص برای بیمارستان‌ها و مراکز درمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چون به صورت سنتی پزشکان، پرستاران و دیگر حرفه‌های مراقبت سلامت به عنوان بخش‌های مجزا عمل کرده‌اند و علی‌رغم اهمیت کار تیمی در مراقبت سلامت بیشتر واحدهای بالینی به‌عنوان مجموعه‌ای از حرفه‌های جداگانه عمل می‌کنند، واقعیت این است اعضای این تیم‌ها به ندرت با هم آموزش داده می‌شوند. به علاوه آنها از رشته‌های مجزا می‌آیند و برنامه‌های آموزشی متفاوت دارند و در اصل کمتر قادر هستند به‌صورت تیمی کار کنند. کار تیمی برای ایمنی بیمار بسیار مهم است. به خصوص وقتی که اعضای تیم به خوبی مسئولیت‌هایشان را می‌دانند، اشتباهات کمتری نسبت به افراد مرتکب می‌شوند(9). با توجه به مسائل مطرح شده، در این پژوهش به دنبال بررسی رابطه بین معنویت در محیط کار و کار تیمی هستیم. نظر بسیاری از صاحب نظران مدیریت و مدیران به مفهوم معنویت در محیط کار جلب شده است. بسیاری از آنان معنویت را به عنوان منبعی پایدار برای سازمان‌ها دانسته‌اند که می‌تواند به آنها در زمان‌های پرتلاطم و آشوب زده، یاری رساند و تناقض‌ناپی نظم و بی‌نظمی در سازمان را حل و فصل کند و بدون طرد هر یک، آنان را به صورت مقتضی به کار ببندد(10, 11). در واقع قلمرو مدیریت و سازمان چه به لحاظ نظری و چه عملی تحت تاثیر نیروی قدرتمند به نام میل به معنویت قرار گرفته است(12). واژه معنویت در سازمان که زمانی تابو⁵ قلمداد می‌شد، امروز آهسته آهسته در حال رخنه کردن در کسب و کار است. بدین ترتیب، روند رو به رشد ورود مباحث معنویت در کسب و کار و سازمان، با تمام شک، تردیدها و انتقادهایی که بر آن می‌شود، غیر قابل اجتناب است. معنویت در کار، تلاش در جهت ایجاد حساسیت نسبت به ارتباط فرافردی، درون فردی، میان فردی و برون فردی در زندگی کاری به منظور بالندگی شخصی⁶ در رسیدن به تعالی انسان است و این مهم ترین وظیفه‌ای است که جوامع کنونی در هزاره سوم با آن روبروست(13). این مفهوم در برگرفته مفهومی از احساس تمامیت، پیوستگی و درک ارزشهای عمیق در کار⁷، ارتباط مؤثر با خویشان، کار با معنا است(14). وجود معنویت در کار نوعی یکپارچگی بین زندگی

بیرونی و درونی در سازمان به‌وجود می‌آورد که در نهایت افزایش علاقه، عملکرد و رضایت را در بر دارد(15, 16, 17). محققان، معنویت در محیط کار را نیروی الهام بخش و برانگیزاننده برای یافتن معنی و هدف در زندگی کاری، درک عمیق و ژرف از ارزش کار، پهناوری عالم هستی، موجودات طبیعی و نظام باور شخصی تعریف کرده است(2). برخی از صاحب‌نظران اصطلاح معنویت در کار را توصیف کننده تجربه کارکنانی می‌دانند که در کارشان پر حرارت و با انرژی هستند، کارشان آنان را ارضا می‌کند، معنا و هدف را در کارشان درک میکنند و احساس می‌کنند با همکارانشان ارتباطی اثربخش دارند(18) و برخی از صاحب‌نظران معنویت را درک و شناسایی بعدی از زندگی کارکنان که درونی، باطنی و قابل پرورش است می‌دانند و به واسطه انجام کارهای با معنا در زندگی توسعه می‌یابد. معنویت می‌تواند به افراد در گسترش قلمرو آگاهی‌هایشان کمک کند و بهره‌وری آنها را افزایش دهد(4). هم چنین معنویت در کار، به معنی رفتار به طریقی است که فرد سعی دارد استانداردهای کار را در تمام ابعاد رعایت کند و نوعی همبستگی روحی⁸ بین فرد و کار وی برقرار می‌شود. کارکنانی که در سازمان از حس صداقت با سازمان و همکاران، تلاش خود جوش و بدون کنترل دیگران در کار، احساس همدلی⁹ و همبستگی بالا با کارکنان و ارباب رجوع برخوردارند، به‌گونه‌ای کار را هدف غایی زندگی می‌دانند و آن را کوششی برای ارضای نیاز درونی که همان معنویت است تلقی می‌کنند. در یک تعریف جامع‌تر، معنویت را کوششی برای پیدا شدن حساسیت به خود، دیگران، محیط طبیعی و خدا که درون و فراسوی این کلیت است، دانسته‌اند(19).

پژوهشگران معنویت در محیط کار را در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی بررسی کردند که ادامه به آنها اشاره می‌شود: کار با معنا¹⁰: این بعد که در سطح فردی مطرح است شامل لذت بردن از کار، کسب نیروی و انرژی از کار می‌شود. در این بعد کار به افراد معنا و هدف می‌بخشد.

احساس یکپارچگی¹¹: این بعد که در سطح گروهی مطرح است شامل احساس پیوند و همبستگی با همکاران، حمایت کارکنان از یکدیگر می‌شود. این بعد کار به افراد پیوند خوردن با هدف مشترک را می‌دهد.

همسویی با ارزش‌های سازمان¹²: این بعد که در سطح سازمانی مطرح است، شامل پیوند و همبستگی با اهداف، شناسایی مأموریت و ارزش‌های سازمان است. این بعد به کارکنان حمایت و مراقبت از سازمان را می‌دهد(20). توسعه و گسترش سریع شبکه ارتباطی نظیر اینترنت به دنبال پدیده جهانی شدن باعث ایجاد تیم‌های کاری شده است(21). تیم‌ها یک قسمت ضروری از جامعه و سازمان‌های امروزی محسوب می‌شوند(22). کار تیمی در سازمان‌ها سبب ایجاد وفاداری، پاسخ به نوآوری، انعطاف‌پذیری و کارایی می‌گردد(23). اثرات کار تیمی هم در سطح سازمانی، هم در سطح گروهی و هم در سطح فردی مشهود است. از جمله این تاثیرات، تضمین کیفیت، تسریع امور، نوآوری، رفتار کارآمدتر، گسترش ظرفیت‌های کاری، توسعه شخصیت، توسعه

در یک فرد برای زندگی کاری برای برقراری ارتباطی محکم بین فرد و همکاران او و دیگر افرادی که به نحوی در کار با او مشارکت دارند، بوده و همچنین سازگاری و یکی بودن بین باورهای اساسی یک فرد با ارزش‌های سازمان خود را در بردارد(35).

در چنین شرایطی هم بستگی معنی‌داری بین معنویت در محیط کار و کار تیمی وجود خواهد داشت.

برخی پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که ارتباط مثبت و معنی‌داری بین رهبری معنوی و چند نتیجه در سطح واحد از جمله تعهد سازمانی و سنج‌های عملکرد وجود دارد (36). همچنین گروهی دیگر از پژوهشگران به بررسی رابطه معنویت در کار و رهبری معنوی با توانمندسازی و تعهد سازمانی کارکنان پرداختند و نتایج حاکی از ارتباط مثبت معنویت در کار و رهبری معنوی با توانمندسازی کارکنان و تهدد سازمانی در بین آنان بود(37). در فراتحلیلی که بر روی اعتماد به سرپرستان انجام داده شد، این نتیجه به دست آمد که بین وجدان کار و اعتماد به سرپرستان رابطه معنی‌داری وجود دارد. هم چنین اعتماد به سرپرستان به پیامدهای شغلی همانند مشارکت در رفتارهای فرانش منتهی می‌شود در حالی که اعتماد به رهبران و مدیران ارشد پیامدهای سازمانی همانند تعد سازمانی به دنبال دارد(38). بر پایه پژوهش دیگر این نتیجه حاصل گردید که بین معنویت در کار و مسؤولیت اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت. همچنین معنویت در کار در رابطه بین اخلاق و مسؤولیت اجتماعی نقش میانجی را دارد که با تأیید نقش میانجی معنویت، اخلاق حرف‌های دارای اثر غیرمستقیم، مثبت و معنی‌دار بر مسؤولیت اجتماعی پرستاران می‌باشد(39). در پژوهشی که بر روی کلیه کارکنان یک مرکز خدمات درمانی در شهر اصفهان انجام شد این نتیجه به دست آمد که طریق تقویت معنویت در محیط کار، اشتیاق شغلی و انگیزه درونی می‌تواند عملکرد وظیفه‌ای در راستای رسیدن به اهداف سازمانی را در سازمان‌ها افزایش داد(40). هدف پژوهش بررسی و تبیین رابطه معنویت در محیط کار و کار تیمی در میان کارکنان و پرستاران بیمارستان امام خمینی شهرستان ارومیه بود و این که اگر این ارتباط وجود دارد در چه حوزه‌هایی از قوت بیشتری برخوردار است؟ پاسخ به این مسئله زمینه را فراهم می‌سازد تا در صورت وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین این مقوله‌ها و مؤلفه‌های فرعی آن‌ها، راهکارها و پیشنهاداتی برای تقویت توان آن‌ها بر گرفته از نتایج تحقیق ارائه شود.

روش

پژوهش حاضر از نظر نحوه انجام توصیفی (غیر آزمایشی) از نوع تحقیقات همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کارکنان و پرستاران بیمارستان امام خمینی شهر ارومیه در سال 94 می‌باشند. حجم جامعه آماری 130 نفر (70 نفر پرستار و 60 نفر کارکنان) است. در این تحقیق برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد. روش نمونه‌گیری بکار گرفته شده روش تصادفی طبقه‌ای است. با

حساسیت اجتماعی می‌باشد(24). در تعریف تیم کاری آمده است که گروهی به نسبت پایدار است که اعضای آن هدف‌های مشترک دارند، به هم وابسته‌اند و به عنوان یک واحد کاری در برابر کل سازمان پاسخگو هستند(25، 26).

پژوهشگران مختلف، ابعاد مختلفی را برای کار تیمی در نظر گرفته‌اند. برای مثال محقق، برای بررسی کیفیت کار تیمی، شش بعد ارتباطات، هماهنگی، تعادل کمک‌های اعضا، حمایت متقابل، تلاش و انسجام را مطرح نموده است(27). پژوهشگران دیگری برای مهارت‌های کار تیمی چهار بعد پایش وضعیت، حمایت متقابل، رهبری و ارتباطات را مطرح نموده‌اند(28). محققان برای بررسی کیفیت کار تیمی، شش بعد ارتباطات، هماهنگی، تعادل کمک‌های اعضا، حمایت متقابل، تلاش و انسجام را بررسی نموده‌اند(29). پژوهشگران دیگری نیز برای کار تیمی چهار بعد تصمیم‌گیری و برنامه ریزی گروهی، سازگاری و انعطاف پذیری، روابط بین فردی، و ارتباطات را در نظر گرفته‌اند(30). در نهایت باید گفت محقق برای اندازه‌گیری کار تیمی پنج بعد تعهد، اعتماد، مسؤولیت‌پذیری، برخورد سازنده و هدفمندی را مطرح نموده است(31). در این پژوهش بر مبنای دیدگاه این محقق و با توجه به مبانی موجود، برای اندازه‌گیری کار تیمی پنج بعد زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

تعهد¹³: منظور از تعهد، پایبند بودن به تصمیمات و برنامه‌ها است، به طوری که همه به وضوح در آنها مشارکت کنند گویی که انگار آن تصمیم به اتفاق آراء گرفته شده است.
اعتماد¹⁴: اطمینان و پشت گرمی اعضای تیم از حسن نیت همکاران و اعتقاد به اینکه در گروه نیازی به پائیدن دور و بر و حالت دفاعی به خود گرفتن نیست.
مسؤولیت‌پذیری¹⁵: شوق اعضای تیم به بازخواست کردن خود و همتایان درباره رفتار یا عملکردی که برای تیم زیانبار است.
برخورد سازنده¹⁶: بحث‌های سازنده‌ای که در آن افراد در کوتاه‌ترین زمان به بهترین راه حل می‌رسند.
هدفمندی¹⁷: حالتی است که در آن افراد، هدف‌ها و نصاب‌های تیمی را بر نیازهای فردی ترجیح می‌دهند(32، 33).

در رابطه بین معنویت در محیط کار و کار تیمی باید این نکته را خاطر نشان کرد که اهمیت رو به رشد مسأله معنویت در محیط کار این است که کارکنان علاقه زیادی دارند که معنویت را نه تنها در زندگی شخصی بلکه در کار و دیگر سطوح زندگی‌شان تجربه کنند معنویت در محیط کار سبب میل به تلاش قابل ملاحظه در سازمان و تمایل قوی برای ماندن در سازمان به عنوان یک عضو شده و باعث می‌شود که کارکنان بهره‌وری بالاتری داشته، تمایل به ماندگاری آنها بیشتر شده، کمتر غیبت می‌کنند و در مقابل تغییرات سازمان انعطاف‌پذیری بیشتری از خود نشان دهند. هم چنین موجب می‌شود که کارکنان جریان اطلاعات در سازمان را منحرف نکنند، سوء ظن و بدگمانی در بین کارکنان رواج پیدا نکند، ارتباطات باز و صادقانه در سازمان ایجاد شود و تصمیمات سازمان از کیفیت مطلوبی برخوردار شوند(34) و در نهایت معنویت در محیط کار در بردارنده کوشش و جستجو برای پیدا کردن هدف غایی

نتایج بارهای عاملی بالاتر از 3% با چرخش متعامد، سه بعد مورد نظر را به دست آورد.

ب. پرسشنامه کار تیمی: پرسشنامه مذکور بر اساس مؤلفه‌های کار تیمی تدوین شده است. با کمی تغییرات برای کارکنان و پرستاران توسط پژوهشگران بازنویسی شد. این پرسشنامه در برگزیده 19 گویه است و به گونه تفکیکی و با استفاده از مقیاس پنج درجه ای لیکرت کار تیمی را مورد سنجش قرار می‌دهد. پایایی این پرسشنامه $\alpha=861\%$ به دست آمد. نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه کار تیمی (تعهد، اعتماد، مسئولیت‌پذیری، برخورد سازنده و هدفمندی) را بدست آورد که در آن 71% در صد واریانس سوالات استخراج شده بود. آزمون $KMO=911\%$ و بارتلت ($P<0/001$) نشان داد که حجم نمونه کافی است و این عوامل در جامعه آماری وجود دارد. نتایج بارهای عاملی بالاتر از 3% با چرخش متعامد، پنج مؤلفه مورد نظر را بدست آورد. در نهایت باید خاطر نشان کرد که داده‌های پژوهش به وسیله نرم افزار SPSS و با استفاده از آزمون آماری رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

فرضیه شماره یک: بین ابعاد معنویت در محیط کار با تعهد رابطه وجود دارد.

استفاده از این جدول حجم نمونه 96 (51 نفر پرستار و 45 نفر کارکنان) برآورد شد.

ویژگی‌های جمعیت شناختی پژوهش حاضر نشان دهنده آن است که در مورد جنسیت پاسخگویان از 96 نفری که به این سؤال پرسشنامه پاسخ گفته‌اند، 41 نفر مرد و مابقی یعنی 55 نفر زن بودند. هم چنین 38 نفر از پاسخ دهندگان مجرد و مابقی یعنی 58 نفر از ایشان متأهل بودند. و همچنین مشاهده گردید که بیشترین گروه سنی پاسخ دهندگان 68 نفر با میانگین سنوات خدمت 23 سال و کمترین گروه سنی 3 نفر و با میانگین سنوات خدمت 32 سال را شامل می‌شدند.

داده‌های مورد نیاز در این پژوهش از طریق دو پرسشنامه استاندارد به شرح زیر جمع‌آوری شده است:

الف. پرسشنامه معنویت در محیط کار: پرسشنامه مذکور براساس ابعاد معنویت در محیط کار تدوین شده است. با کمی تغییرات برای کارکنان و پرستاران توسط پژوهشگران بازنویسی شد. این پرسشنامه در برگزیده 20 گویه است و به گونه تفکیکی و با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت معنویت در محیط کار را مورد سنجش قرار می‌دهد. پایایی این پرسشنامه $\alpha=882\%$ بدست آمد. نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه معنویت در محیط کار (کار با معنا، احساس یکپارچگی و همسویی با ارزش‌های سازمان) را به دست آورد که در آن 76% در صد واریانس سوالات استخراج شده بود. آزمون $KMO=923\%$ و بارتلت ($P<0/001$) نشان داد که حجم نمونه کافی است و این عوامل در جامعه آماری وجود دارد.

جدول 1. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با تعهد

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P	R	R2	β	t	P
کار با معنا						0/72	2/98	0/009
احساس یکپارچگی	تعهد	14/47	0/000	0/85	0/73	0/91	3/29	0/005
همسویی با ارزش‌های سازمان						0/57	2/04	0/059

(β) و احساس یکپارچگی ($\beta=0/91$) می‌تواند به‌طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه تعهد را پیش بینی کنند. فرضیه شماره دو: بین ابعاد معنویت در محیط کار با اعتماد رابطه وجود دارد.

بر اساس نتایج جدول 1: مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با تعهد برابر با 14/47 که در سطح ($P=0/000$) معنی‌دار است. مقدار $R2$ نشان می‌دهد که 0/73 از واریانس تعهد به‌وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که کار با معنا ($0/72$)

جدول 2. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با اعتماد

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P	R	R2	β	t	P
کار با معنا						-0/15	-0/48	0/64
احساس یکپارچگی	اعتماد	8/91	0/001	0/79	0/63	0/29	0/87	0/003
همسویی با ارزش‌های سازمان						0/66	1/98	0/000

یکپارچی ($\beta = 0/29$) و همسویی با ارزش‌های سازمان ($\beta = 0/66$) می‌تواند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه اعتماد را پیش‌بینی کنند. فرضیه شماره سه: بین ابعاد معنویت در محیط کار با مسئولیت‌پذیری رابطه وجود دارد.

براساس نتایج جدول 2: مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با اعتماد برابر با 8/91 که در سطح ($P=0/001$) معنی‌دار است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که 0/63 از واریانس اعتماد به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که احساس

جدول 3. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با مسئولیت‌پذیری

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P	R	R ²	β	t	P
کار با معنا	مسئولیت					-0/14	-1/13	0/009
احساس یکپارچگی	پذیری	72/97	0/000	0/97	0/93	0/32	8/39	0/000
همسویی با ارزش‌های سازمان						-0/09	-0/66	0/52

احساس

براسا

یکپارچی ($\beta = 0/32$) می‌تواند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه مسئولیت‌پذیری را پیش‌بینی کنند.

س نتایج جدول 3: مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با مسئولیت‌پذیری برابر با 72/97 که در سطح ($P=0/000$) معنی‌دار است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که 0/93 از واریانس مسئولیت‌پذیری به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که

فرضیه چهار: بین ابعاد معنویت در محیط کار با برخورد سازنده رابطه وجود دارد.

جدول 4. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با برخورد سازنده

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P	R	R ²	β	t	P
کار با معنا						-0/16	-1/03	0/31
احساس یکپارچگی	برخورد سازنده	52/46	0/000	0/95	0/91	0/51	3/19	0/006
همسویی با ارزش‌های سازمان						0/61	3/72	0/002

احساس یکپارچی ($\beta = 0/51$) و همسویی با ارزش‌های سازمان ($\beta = 0/61$) می‌تواند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه برخورد سازنده را پیش‌بینی کنند.

براساس نتایج جدول 4: مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با برخورد سازنده برابر با 52/46 که در سطح ($P=0/000$) معنی‌دار است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که 0/91 از واریانس برخورد سازنده به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که

فرضیه شماره پنج: بین ابعاد معنویت در محیط کار با هدفمندی رابطه وجود دارد.

جدول 5. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با هدفمندی

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P	R	R ²	β	t	P
کار با معنا						0/37	4/31	0/001
احساس یکپارچگی		7/84	0/002	0/77	0/60	0/26	0/76	0/45
همسویی با ارزش‌های سازمان	هدفمندی					0/24	3/59	0/002

صاحب‌نظران دیگر در این زمینه هم راستا می‌باشد و نتایج تحقیق ایشان را تایید می‌نماید. (40).

براساس نتایج به دست آمده از فرضیه چهارم پژوهش بین ابعاد معنویت در محیط کار با برخورد سازنده رابطه وجود دارد. مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین ابعاد معنویت در محیط کار با برخورد سازنده معنادار است. هم چنین مقدار R^2 نشان می‌دهد 0/91 از واریانس برخورد سازنده به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که احساس یکپارچگی و همسویی با ارزش‌های سازمان می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه برخورد سازنده را پیش بینی کنند. که با نتایج حاصل از تحقیق برخی صاحب‌نظران همسو است (41).

طبق نتایج فرضیه پنجم، بین ابعاد معنویت در محیط کار با هدفمندی رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین ابعاد معنویت در محیط کار با هدفمندی، معنا دار است، فرضیه تحقیق تایید می‌گردد. هم چنین مقدار R^2 نشان می‌دهد 0/60 از واریانس هدفمندی به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که کار با معنا و همسویی با ارزش‌های سازمان می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه هدفمندی را پیش بینی کنند. این نتایج با نتایج تحقیق صاحب‌نظران دیگر در این زمینه هم راستا می‌باشد و نتایج تحقیق ایشان را تایید می‌نماید. (41).

بررسی‌های انجام شده در این پژوهش پیشنهادهایی را برای برنامه ریزان و دست اندرکاران جامعه آماری پژوهش حاضر دارد که در ذیل عنوان شده است:

- استفاده از انگیزاننده‌های مناسب مادی و معنوی در راستای ارتقای معنویت در افراد سازمان
- ایجاد یک فضای اخلاقی مثبت مبتنی بر معنویت در محیط کار از طریق بیانیه‌های ماموریت، قانونین اخلاقی، مدل سازی نقش و توسعه برنامه‌ها و اقدامات منابع انسانی سازمان
- توسعه و گسترش سریع شبکه ارتباطی مجازی نظیر اینترنت به در راستای ایجاد و تقویت تیم‌های کاری سازمان

بر اساس نتایج جدول 5: مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد معنویت در محیط کار با هدفمندی برابر با 7/84 که در سطح $(P=0/002)$ معنی دار است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که 0/60 از واریانس هدفمندی به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که کار با معنا $(\beta=0/37)$ و همسویی با ارزش‌های سازمان $(\beta=0/24)$ می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه هدفمندی را پیش بینی کنند.

بحث

بر اساس نتایج به دست آمده از فرضیه اول پژوهش بین ابعاد معنویت در محیط کار با تعهد رابطه معناداری وجود دارد. مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین ابعاد معنویت در محیط کار با تعهد معنا دار است. هم چنین مقدار R^2 نشان می‌دهد 0/73 از واریانس تعهد به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که کار با معنا و احساس یکپارچگی می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه تعهد را پیش بینی کنند. که با نتایج حاصل از تحقیق برخی صاحب‌نظران همسو است (37،38).

بر اساس نتایج به دست آمده از فرضیه دوم پژوهش بین ابعاد معنویت در محیط کار با اعتماد رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین ابعاد معنویت در محیط کار با اعتماد معنا دار است فرضیه تحقیق تایید می‌گردد. هم چنین مقدار R^2 نشان می‌دهد، 0/63 از واریانس اعتماد به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که احساس یکپارچگی و همسویی با ارزش‌های سازمان می‌توانند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه اعتماد را پیش بینی کنند. که با نتایج حاصل از تحقیق برخی صاحب‌نظران همسو است (39).

طبق نتایج فرضیه سوم، بین ابعاد معنویت در محیط کار با مسئولیت پذیری رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار آماره آزمون برای بررسی رابطه بین ابعاد معنویت در محیط کار با مسئولیت‌پذیری معنا دار است، فرضیه تحقیق تایید می‌شود. هم چنین مقدار R^2 نشان می‌دهد 0/93 از واریانس مسئولیت‌پذیری به وسیله ابعاد معنویت در محیط کار تبیین می‌شود. همچنین نگاهی به ضرایب رگرسیون بیانگر آن است که احساس یکپارچگی می‌تواند به طور مثبت و معنی‌دار مؤلفه مسئولیت‌پذیری را پیش بینی کنند. این نتایج با نتایج تحقیق

سپاسگزاری

از زحمات استاد ارجمند جناب آقای دکتر میرمحمد سیدعباسزاده که در پالایش داده‌ها و اصلاح مقاله کمک نمودند، بدین وسیله تشکر و قدردانی می‌شود.

واژه‌نامه

1. plagiarism	علم‌ربایی
2. Self-plagiarism	خودعلم‌ربایی
3. Duplicate Publication	انتشار مجدد
4. Appropriate Attribution	اسناد مناسب
5. Quoting Directly	نقل قول مستقیم
6. Quotation Marks	نشانه نقل قول
7. Block Quotation	ستون نقل قول
8. Quoting Indirectly	نقل قول غیرمستقیم
9. Proper Acknowledgment	اعلام مناسب
10. Inappropriate Recycling	بازیابی نامناسب
11. Cheating	تقلب
12. Overlapping Data/Publication	همپوشانی داده/انتشار
13. Salami Science	علم تکه‌شده
14. Salami Publication	انتشار تکه‌شده
15. Data Augmentation	افزایش داده
16. Text Recycling	بازیابی متن

Reference

1. Farhud DD. (2008). Scientific misconducting, academic dishonesty, document falsification. *Ethics in Science and Technology*; 3(3,4): 1-5. (In Persian).
2. Maharati Y, Bromand E, Loghmani H. (6-2014). Ethics in scientific research process. *Ethics in Science and Technology*; 9(1):1-10. (In Persian).
3. Roig M. (2015). Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices: A guide to ethical writing. Available at: <http://ori.hhs.gov/images/ddblock/plagiarism.pdf>. Accessed: 5 Jun 2015.
4. Bouville M. (2008). Plagiarism: words and ideas. *Sci Eng Ethics*; 14:311-322.
5. Bretag T, Mahmud S. (2009). Self-plagiarism or appropriate textual re-use? *J Acad Ethics*; 7:193-205.

- برگزاری جلسات همفکری و تصمیم‌گیری‌های جمعی در راستای افزایش احساس پیوند و همبستگی همکاران و حمایت کارکنان از یکدیگر
- برنامه ریزی، تدارکات و آموزش پیش‌نیازهای استقرار تیم‌های کاری در سازمان‌ها
- اولویت‌های کاری را برای کارمندان مشخص کنید. یک تیم کاری قطعا برای رسیدن به هدف تلاش میکند بنابراین این اهداف باید دست‌یافتنی باشند
- ایجاد محیط کاری خوب که در آن کارمندان با احترام با یکدیگر گفت‌وگو و برخورد کنند که به صورت ناخودآگاه باعث ایجاد یک محیط کاری با انرژی مثبت می‌شود.

نتیجه‌گیری

هیچ تردیدی وجود ندارد که در تغییرات بنیادی در حال شکل‌گیری در محیط کار است و معنویت یکی از موضوعات اساسی خواهد بود. ایجاد معنویت در کار دارای مزایای بسیاری برای مدیریت کارکنان و سازمان است. افراد در جستجوی معنا در کارشان هستند، آنها به دنبال راهی هستند که زندگی کاریشان را با زندگی معنویشان پیوند بزنند و با بصیرت و هدفی هماهنگ شود که فراتر از دست آوردن پول است. با برخورداری از معنویت، مدیران خواهند توانست نه تنها بهره‌وری را در محیط کار یا سازمان خود بهبود بخشند، بلکه از آن مهم‌تر می‌توانند به آرامش خاطر و رضایت باطن یا یک شادی طولانی دست یابند و محیطی را فراهم آورند تا همکاران دوست و دوستان همکارشان نیز از این شادی و رضایت باطن بر خوردار شوند. همچنین وجود تیم‌های کاری در سازمان در سطح فردی، به‌واسطه آزادی عمل کارکنان در تیم‌های کاری، به آنها امکان رشد و کسب سود از طریق مدیریت بر خویشتن می‌بخشد. در سطح سازمانی نیز وجود تیم‌های کاری موجب افزایش عملکرد و بهبود فعالیت متقابل اعضا، افزایش نوآوری، خلاقیت و انعطاف‌پذیری شده که این عوامل با توجه به محیط پیچیده فعلی منجر به اثربخشی سازمانی می‌شود. در سطح سازمان نیز وجود تیم‌های کاری موجب افزایش عملکرد و بهبود فعالیت متقابل اعضا، افزایش نوآوری، خلاقیت و انعطاف‌پذیری شده که این عوامل با توجه به محیط پیچیده فعلی منجر به اثربخشی سازمانی می‌شود. با توجه به مطالبی که در بند‌های بالا گذشت اهمیت و ضرورت پژوهشی با مؤلفه‌های تحقیق حاضر در بیمارستان امام خمینی (ره) شهرستان ارومیه احساس گردید. بنابراین با هماهنگی‌های لازم تحقیق حاضر که به بررسی رابطه بین معنویت در محیط کار و کار تیمی در میان کارکنان و پرستاران در سال 94 می‌پردازد به انجام رسید.

ملاحظه‌های اخلاقی

در پژوهش حاضر اصول اخلاقی امانتداری و رضایت آگاهانه مورد توجه قرار گرفته است.

14. Anonymous. (2011). Plagiarism, duplicate publication, and other suspected author, editor, or referee misconduct, SIAM guidelines for journal editorial boards. Available at: https://www.siam.org/journals/plagiary/Plagiarism_guidelines_Mar2011.pdf. Accessed on: 23 May 2016.
15. Smolcic VS. (2013). Salami publication: definitions and examples. *Biochem Med (Zagreb)*; 23(3): 237–241.
16. Anonymous. (2009). Self-plagiarism: unintentional, harmless, or fraud? Available at: [http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736\(09\)61536-1.pdf](http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736(09)61536-1.pdf). Accessed on: 2 Aug 2015.
17. Elstein AS, Cadmus C, Pitkin R, Mundy D. (1998). Salami science: are we still allowing it? Available at: <http://www.councilscienceeditors.org/wp-content/uploads/v21n6p200.pdf>. Accessed on: 2 Aug 2015.
18. Lose G. (2011). Plagiarism, the international Urogynecological association. *Int Urogynecol J*; 22:903–904.
6. Fowler, J E. (2008). Avoiding unintentional plagiarism. Available at: http://grad.msu.edu/researchintegrity/docs/Plagiarism_Avoiding_Unintentional_Plagiarism.pdf. Accessed on: 12 July 2015.
7. McDonnell, KE. (2003). Academic plagiarism rules and Esl learning mutually exclusive concepts? Available at: <https://www.american.edu/cas/tesol/pdf/upload/WP-2004-McDonnell-Academic-Plagiarism.pdf>. Accessed on: 7 July 2015.
8. Merriam-Webster. (1990). Collegiate Dictionary. Available at: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarizing>. Accessed on: 7 Dec 2016.
9. Helgesson G, Eriksson S. (2015). Plagiarism in research. *Med Health Care and Philos*; 18:91–101.
10. Mahon JE. (2008). The definition of lying and deception. Available at: <http://plato.stanford.edu/entries/lying-deception>. Accessed on: 7 Jan 2010.
11. Samadi S, Abbasi F, Jalalzade S. (2014). Ethical issues in scientific publications: types and reasons of scientific misconduct in medical research. *Ethics in Science and Technology*; 9 (2):1-11. (In Persian).
12. Kravitz RL, Feldman MD. (2010). From the editors' desk: Self-plagiarism and other editorial crimes and misdemeanors. *J Gen Intern Med*; 26(1):1.
13. ICMJE. (2013). Recommendations for the conduct, reporting, editing, and publication of scholarly work in medical journals. Available at: http://www.icmje.org/recommendations/archives/2013_aug_urm.pdf. Accessed on: 23 Jun 2016.